

БИЉАНА МИРЧЕВСКА-БОШЕВА
(Скопје, Р. Македонија)

**Фраземи со компонента *мачка/мачор*
во македонскиот и во рускиот јазик**

Апстракт: Овој труд е насочен кон анализа на фраземите во македонскиот и во рускиот јазик кои во својот состав ја содржат зоонимната компонента *мачка/мачор*, т.е. *кошка/кот*. Исклучителното значење и присутноста на мачката во животот на човекот довело до бројни асоцијации поврзани со неа, како и до многубројни фраземи. Целта на овој труд е да се согледаат асоцијациите застапени во фраземите, како и да се воочат разликите и сличностите во овој сегмент од фразеолошкиот фонд на двата јазика.

Клучни зборови: фраземи, мачка, мачор, македонски јазик, руски јазик

Вовед

Мачката, иако според своите способности не може да му помогне на човекот така како што може кучето, сепак, е една од најомилените и најчесто чуваните домашни животни. Со неа се поврзани најразновидни позитивни и негативни симболики и значења¹. Благодарение на своите антиподни особини, но пред сè на постојаниот контакт со човекот, мачката во фразеологијата е носител на разнообразна симболика (SPAGIŃSKA-PRUSZAK 2003: 241 сп. VIDOVIĆ BOLT 2011: 78). Обемноста на материјалот, многубројните антиподни значења, како и нејзината постојана присутност во животот на човекот го предизвикала интересот на голем број лингвисти, како: Vasung (2009), Башић (2010), Vidovic Bolt (2011), Голубенко (2016), Новокмет (2016), Гура (2019), Алёшин, Зиновьева (2019) и др. кои ја разработуваат оваа материја од различни аспекти. Сево ова, надополнето со фактот дека мачката стои на второто место по кучето во однос на фреквентноста како компонента во зоонимните фразеолошките единици беше мотивација да се разгледаат

¹ Утюпина (2010: 78) забележува дека сликата на мачка е амбивалентна: од една страна, тоа е храбар ловец или мачка што носи радост и среќа, светла божица; а од друга страна, олицетворение на зло, мрачните сили и измамата, носејќи им на луѓето несреќи. Некои ја ценеле нејзината способност да лекува и да предупредува на опасност, други ја сметале за проклетство. Некои ѝ се поклонувале, а некои ја жртвувале во ритуали.

фраземите со компонента *мачка/мачор* во македонскиот и во рускиот јазик и да се согледаат разликите и сличностите во значењата и употребата на овие јазични единици.

Лексикографски толкувања

За точно определување на предметот на овој труд ќе започнеме со анализа на податоците од лексикографските извори.

Во „Толковниот речник на македонскиот јазик“ (www.makedonski.gov.mk) и во „Дигиталниот речник на македонскиот јазик“ (www.makedonski.info) лексемата *мачка* се толкува како: ‘1. Домашно животно што лови глупци; *Felis domestica*; 2. Општо име за семејство диви сверови; *Felidae*; 3. Вид морско куче; *Scyllium canicula*; 4. (само во мн.) Специјални додатоци што се носат врз обувките за движење по снег; 5. Железо за закотвување на чун, кајче, брод, котва, ленгер; 6. (жарг.) Убава девојка’. Лексемата *мачор* е дефинирана како: ‘мажјак од мачка’.

Во „Толковый словарь русского языка“ (<https://ozhegov.slovaronline.com>) за лексемата *кошка* го среќаваме следново толкување: ‘1. Хищное млекопитающее сем. кошачьих /.../; 2. Домашний вид такого животного, а также мех его /.../’. Лексемата *кот* се објаснува како: ‘1. Семец кошки /.../; 2. перен. О похотливом, сластолюбивом мужчине (прост. пренебр.) /.../’. Во „Большой толковый словарь русского языка“ (<https://gufo.me/dict/kuznetsov>) лексемата *кошка* ги има следниве значења: ‘1. Домашнее животное с повадками хищника, истребляющее мышей и крыс; самка кота /.../; 2. Хищное млекопитающее сем. кошачьих (лев, тигр, барс и др.); 3. Спец. Приспособление в виде небольшого якоря с тремя и более лапами, применяемое для подъёма со дна затонувших предметов; 4. обычно мн.: кошки, -шек. Спец. Приспособления разных типов в виде металлических зубьев, прикрепляемые к обуви для лазанья на столбы, по отвесным местам и т.п. 5. мн.: кошки, -шек. Ременная плетъ с несколькими концами, употреблявшаяся в старину для телесных наказаний, додека лексемата *кот* се толкува како: ‘1. Семец кошки /.../; 2. Разг. Похотливый человек, сладострастник. 3. Жарг. Сутенёр’. Во „Толковый словарь русского языка“ (<https://ushakovdictionary.ru>) лексемата *кошка* се објаснува како: ‘1. Самка кота /.../; 2. Кошачий мех (разг.)/.../; 3. преимущ. мн. Род млекопитающих семейства кошачьих (зоол.). 4. Небольшой якорь с тремя и более лапами /.../; 5. Обувь с острыми шипами для лазания на столбы. || То же, для хождения по ледникам. или скребков (тех.). || Род вилки - инструмент для вытаскивания за шляпку гвоздей (тех.). 7. только мн. Ременная плетъ с несколькими концами, употр. для телесного наказания (истор.)’, а лексемата *кот* како: ‘1. Семец кошки. 2. Человек, живущий на содержании проститутки (вульг., из воровск. арг.)’. Во секој од речниците се наведени повеќе фраземи во кои се употребени овие лексеми.

Споредувајќи ги толкувањата за лексемата *мачка* во различните речници забележуваме дека станува збор за полисемантичка лексема со

терминолошка и апелативна вредност. Лексемата *мачка* има низа секундарни значења што се однесуваат на различни предмети благодарение на визуелно-функционалната врска на изгледот и функцијата на шепите на мачката со изгледот на одредени предмети. Разликите во однос на застапените значења во различните речници се поголеми за лексемата *мачка*, додека во однос на лексемата *мачор* се забележува поголемо преклопување на толкувањата и примерите. Во секој случај, во сите речници и во двата јазика не се регистрирани суштински разлики во однос на значењето кое ќе биде разгледувано во овој труд – домашно животно од семејството *Felidae* што лови глумци.

Симболика

Кај многу народи мачката е свето животно. Култот кон мачките е особено карактеристичен за културите што се занимавале со земјоделство каде животот на луѓето зависел од зачувувањето на жетвата и заштитата од глодари. Во различни нации, црната мачка се смета за симбол на среќа или, напротив, најава на неволја. Верувањето во натприродната сила на мачките свои корени влече уште од Древниот Египет, а докази за ова тврдење се многубројните мумии на мачки пронајдени во гробниците. Во Египет, каде што постоел мошне значаен култ на мачјата глава Бастет (или Баст), мачките се сметале за свети животни што го носат доброто. Бастет, којашто обично се прикажувала во форма на лавица, се сметала за божица-покровителка на Месечината и се поврзувала со задоволствата, плодородноста, со заштитните сили. Во нејзина чест, на мачките им се поклонуваа, ги мумифицираа, покрај нив ставале глушец за мачките да имаат со што да се забавуваат и што да јадат во задгробниот свет (ТРЕСИДЕР 2001: 152). Мачката се поврзува и со други божици: грчката Артемида, римската Дијана, скандинавската Фреја. Во антички Рим, самоволието и слободата на однесување својствени за мачките ги направиле симбол на слободата; божицата на слободата е прикажана со мачка која лежи пред нејзините нозе. Меѓутоа, нивните ноќни крици и застрашувачката способност за промена во изгледот (проширување на зениците, испуштање и вовлекување на канците, ненадејни премини од мир во агресивност) довеле до негативна симболика на мачките. Така, Келтите им припишуваат зла итрина на црните мачки; во исламската традиција ги сметале за едно од овоплотувањата на џиновите, во Јапонија мачките се предвесници на неуспеси. Во Индија, каде што мачката се претставувала како овоплотување на женската убавина, будистите морале да се воздржуваат во своето непријателство кон нив – како и змиите, мачките се откажале да ја оплакуваат смртта на Буда. Најнегативната слика за мачка ја сретнуваме во богатиот фолклор за вештерките, каде што мачките се сметаат за блиски до сатаната, се сметаат за похотливи и за жестоки овоплотувања на самиот ѓавол (ТРЕСИДЕР 2001: 153). Според христијанското верување, мачката настанала кога Ное погалил лав по

челото, тој кивнал и при тоа излетале пар мачки кои поради ова наликуваат на лав (VIDOVIĆ BOLT 2011: 76). Муслиманите веруваат дека мачката го спасила Мухамед од змијата и, бидејќи пророкот ја погалил по грбот, се здобила со способност да паѓа исклучиво на своите шепи. Во исламот мачката се почитува пред сè поради својата чистота, освен црната која е олицетворение на зло, несреќа и смрт.

Мачката во словенската народна митологија претставува домашно животно со двојна симболика и различни демонски функции. Се верувало дека од една страна мачката, потекнувала од ракавица која ја фрлил Бог или Богородица, од друга страна, потеклото на мачката се поврзува со ѓаволот, а црната мачка дури се нарекува и „ѓавол“. Двојното отсликување е присутно и во народните легенди за Ноевиот ковчег: мачка со опашката ја затнала дупката во ковчегот, која била изгледана од глушец, т.е. од ѓаволско суштество; Ное со марамче ја затнал дупката што ја изгледало глувчето создадено од ѓаволот, а Бог го претворил марамчето во мачка за да го фати; ѓаволот го создал глушецот и го пуштил во ковчегот за да изгледа дупка во него, а Бог создал мачка, која оттогаш почнала да го истребува ова ѓаволско суштество (ГУРА 2019: 338-339). Симболот на мачка често се наоѓа во магијата и медицината, па се верува дека црната мачка има коска што може да го направи човекот невидлив.

Овој краток приказ на големиот број верувања поврзани со мачката зборува за нејзиното место и важност во животот на човекот.

Анализа на собраниот материјал

Анализата на собраниот материјал ќе биде структурирана според моделот за концептуална анализа на зоонимните фраземи на Видовиќ Болт (2011: 87) со напомена дека фраземите понекогаш имаат повеќе значења и можат истовремено да припаѓаат на различни концептуални групи.

Почнувајќи од фраземите со кои се опишува човековата возраст можеме да забележиме дека и во двата јазика стариот, исцрпен, млитав човек се споредува со стар мачор. За таа цел во рускиот јазик се користи фраземата *как старый кот*, додека во македонскиот јазик фраземата *стар мачор* означува опаднат, остарен човек, но покрај тоа таа се користи и за човек со многу искуство потпирајќи се на ставот дека возраста оди со искуството (ТОМОСКА 2015: 63).

Следната група фраземи се поврзани со надворешниот изглед на човекот. Зоонимот *мачка* може да се употреби за означување пријатна и непријатна надворешност. На пример, во рускиот јазик фраземите: *как паршивый кот, худой / тощий / ободранный кот*, *как облезлый / драный / ободранный кот* за маж, а за жена: *как дохлая кошка, как паршивая / шелудивая кошка, худая / тощая / ободранная / драная / облезлая кошка*, според толкувањето во фразеолошките речници, се користат за означување на многу слаба, изнемоштена, исцрпена личност. Во

македонскиот јазик фраземата како *претепана мачка*² се користи кога некој изгледа и се чувствува лошо, бедно, но и за некој преморен што се движи бавно. Мотивацијата за оваа фразама најверојатно лежи во надворешната сличност на уличните мачки кои живеат во неповолни услови и исцрпена жена која е жално да се гледа. Постои уште едно објаснување за мотивацијата за оваа фразама. Башиќ (БАШИЌ 2010: 73) изразите од типот *вући се као пребијена мачка* во српскиот јазик ги поврзува со улогата на жртва што ја имала мачката во словенскиот фолклор. Во прилог на своето тврдење таа ги наведува и низата лексеми изведени од *мач/мац*, а кои се поврзани со удирање и тепање.

Во групата фраземи што се однесуваат на надворешниот изглед во македонскиот јазик регистрираме и случај кога мачката претставува симбол за привлечна женска личност. Така, фраземата *добро маче/мачка* се однесува на лице од женски пол кое околината, а особено лицата од машки пол го доживуваат како убаво, згодно, стројно (ТОМОСКА 2015: 21). Појавата на оваа фразама се поврзува и со метафората *Sexually attractive women are kittens* (*Сексуално атрактивните жени се мачки*) на Ќевечеш (2002:154). Исто така, мотивацијата може да се темели и на семантичката компонента „физички изглед“. Виткото тело и подвижноста на телото се доведуваат во врска со виткото и еластично женско тело кое во актуелниот културолошки момент подразбира привлечна женска личност.

Во третата група спаѓаат фраземи во кои фокусот е ставен на карактерните особини на човекот. Тука се издвојуваат следните фраземи: *мачка на грб не паѓа* која се користи за опис на снаодлив човек, а со слично значење се употребува и руската фразама *живуч как кошка* за човек кој умее да се приспособи и да преживее во најтешки услови. Потеклото на оваа единица е веројатно поврзано со верувањето дека мачката има 9 животи и со нејзината флексибилност.

Подвижноста на мачката станува основа за следните фраземи: *гибкая как кошка; прыгать как кошка; лазать / карабкаться как кошка; ловкий как кошка* во рускиот јазик, додека во македонскиот јазик за таа цел се користи фраземата како *мачка* која има повеќе значења, но половината од нив се однесуваат на начинот и вештината во движењето: ‘оди сосема тивко, се јази вешто’. Оваа фразама во македонскиот јазик се употребува и со уште едно значење кое припаѓа на концептуалната група ‘интелектуални способности’, а тоа е за означување на многу итар човек.

Похотливоста е доловена во фраземите как *мартовский кот; как блудливый кот; блудлив как кот; похотлив как кот; вести себя как наблудивший кот; блудлива как кошка* и *збеснал како мачка во март /*

² Овие фраземи истовремено припаѓаат и на полето ‘физички состојби’ имајќи предвид дека покрај слабоста ја опишуваат и исцрпеноста.

сечко што се користи за личност обземена од силен полов нагон и се поврзува со зголемената активност на мачките во тој период од годината.

Во оваа група спаѓа и *кошка, которая гуляла сама по себе* која се користи за шеговито и иронично опишување на индивидуалист, на човек која високо ја цени својата слобода и се однесува во согласност со ваквите ставови. Мотивацијата за овој израз доаѓа од насловот на приказната на Р. Киплинг во која се раскажува за мачката која шета сама, т.е. слободно се шета за разлика од другите животни (коњ, крава) кои човекот ги потчинил на својата волја и ги тера да исполнуваат различни задачи за него. Но, сепак, мачката во приказната не се откажува од покривот над главата и од храната што ѝ ги дава човекот.

И одредени психички состојби и емоции се опишуваат со помош на фраземите во чиј состав има компонента *мачка / мачор*. Така, на пример, со руските фраземи: *влюблена в кого-л. как кошка, влюбляться / влюбиться* в кого-л. *как кошка* се означува безумно и страшно вљубена личност.

Фраземата *словно кошки скребут на душе / на сердце* у кого се користи за опис на човек кој е тажен, неспокоен, во тешка состојба, растревожен. Оваа фразема во својата основа ја има способноста на мачката да гребе со канците по различни површини. Имајќи предвид дека звукот, особено ако гребењето е по мазна површина, воопшто не е пријатен, станува јасна сличноста и поврзаноста со емотивната состојба која ја опишува.

Во македонскиот јазик фраземата *нема ни куче ни маче* се користи за осамен човек, или за осаменост, за апсолутно отсуство на некој жив (ТОМОСКА 2015: 98), додека за исплашен човек се користи фраземата *се тресе како мачка [фрлена во Дрим] на Василица* со значење 'се тресе многу, неконтролирано, многу се плаши'. Претставата што се образува со помош на оваа фразема нè навраќа на фактот дека со Василица (Обрезание Господово), што се празнува на 14 јануари во т.н. Некрстени денови, се врзани повеќе обредни игри што имаат за цел да ги изгонат лошите сили, а вклучуваат жртвување на различни животни. Дополнително кон ова мора да се додаде и фактот дека во тој период од годината температурите се многу ниски и условите за живот се неповолни и го отежнуваат опстанокот на животните (ВЕЛЈАНОВСКА, МИРЧЕ-ВСКА-БОШЕВА 2021: 58).

Фраземите во кои се опишува човековиот однос кон работата се застапени во рускиот материјал преку примери со кои се означува залуден напор, залудна работа. Така, фраземата *коту / кошки под хвост* се користи за нешто што е потрошено или направено попусто. Според одредени верзии, мотивацијата за оваа фразема лежи во расказот „Ковачот и мачката“ на германскиот баснописец Валдис од 16. век во кој за прв пат е употребена оваа фразема. Во расказот станува збор за ковач кој им понудил на своите клиенти сами да ја одредат сумата што треба да ја платат за неговата работа. Кога почнал да добива само зборови на

благодарност, решил да ја врзе мачката и секој пат ѝ ја давал исплатата што ја добивал велејќи: „Ова е за тебе мацо“. Мачката брзо умрела од глад.

Односот на човекот кон конкретна ситуација се согледува и во фраземата *тянуть kota за хвост* која има две значења: 1. бавно зборува, одолговлекува, го раздражува слушателот; 2. предолго прави нешто, одолговлекува, додека површноста во извршувањето на некоја работа во македонскиот јазик се доловува со фраземата како *мачка со опашка*.

Животната улога и статус се опишуваат во една македонска фразема. Станува збор за опишување на сиромашен човек со помош на фраземата *нема ни куче ни маче*. Во основа на оваа фразема лежи положбата на човек што нема животни од кои може да се прехрани, ниту животни што би се хранеле со остатоците од храната во домаќинствата (ТОМОСКА 2015: 98).

Областа на меѓучовечките односи, исто така, е застапена во ексцерпираниот материјал. Така, влошените меѓучовечки односи се отсликани во фраземите: *живеат како мачка / маче и куче; живеат / се сакаат / се слагаат како кучето и мачето; се гледаат како куче и маче; се јадат како кучиња / пци [преку плет / плот]; како глушец и мачка [се сакаат]; како мачката и глушецот* кои се користат за крајно напнати, нарушени односи, за луѓе што постојано се караат. Семантиката ја носат зоонимите кои се дадени во двојки од животни за кои е карактеристично несогласувањето и нетрпението меѓу нив. И во рускиот јазик среќаваме фраземи со ист компонентски состав и значење: *жить как кошка с собакой, как собака с кошкой*. Всушност, станува збор за интернационална фразема која постои скоро во сите европски јазици. Најчесто се употребува во иронична смисла и се однесува на постојана, непрекината кавга, заемна нетрпеливост на двајца што се во постојан контакт (сопругници, соработници, роднини, конкуренти и сл.) (МОКИЕНКО 2008: 630). Во рускиот јазик ја регистрираме и фраземата *черная кошка пробежала / проскочила* со значење ‘се случила неочекувана кавга, се нарушиле пријателските односи’. Оваа фразема се издвојува со тоа што ни дозволува да погледнеме малку подлабоко од обичните физички својства на мачките и да навлеземе во светот на суеверието. Црната мачка се смета за ѓавол кој застанува меѓу луѓето и предизвикува расправија. Верувањето дека поминувањето на црната мачка преку улица носи непријатности се јавува како мотивација за фраземата *црна мачка му го пресече патот* во македонскиот јазик и се користи за навестување несреќа.

Во фраземите *игра на мачка и глумче; си игра како мачка со глушец* опишан е нерамноправен однос меѓу луѓето кога посилните и помоќните се изживуваат врз послабите. Во рускиот јазик со ова значење се користат: *играть в кошки-мышки, как кошка с мышью играет* за кои во речниците среќаваме толкувања ‘се крие, сака некого да измами, да

излаже'. Фигуративноста на оваа фразема во голема мера е поврзана со тоа што мачката во суштина е предатор и нејзина основна задача е да фаќа глупци. Но, самиот процес на фаќањето глушец е интересен, бидејќи мачката не се нафрла веднаш на својата жртва, туку чека, избира погоден момент, а потоа напаѓа. Така, процесот на лов преставува своевидна мачкина итрина и вештина. Понекогаш мачката прво се забавува со својот плен пред да го јаде, со што пленот се чувствува заробен и во страв.

Позитивниот однос кон другите и грижливоста се отсликани во фраземата како *мачката со мачињата*, т.е. *носитя, как кошка с котятми* во која е опишан грижлив, заштитнички однос кон блиските, пред сè кон своите младенчиња.

Концептот бројност се реализира преку фраземите: *до куче, до маче* со значење 'сите до еден, сè живо' и *дојдоа со куче и маче* со значење 'дојдоа сите заедно'.

Во рускиот јазик се среќава фразема со која се означува количина. Станува збор за *кот наплакал* со кој шеговито се означува мала количина од нешто.

Фраземите што означуваат временски услови образуваат посебна група. Овде се издвојува значењето на многу студено и неповолно време, кое е застапено во фраземите: *ноќеска кучето и мачето заедно ќе спијат; пес и мачка заедно спијат; и кучето и мачето спијат заедно; глупче и маче спијат заедно*. Познато е дека кучето и мачето обично не се сложуваат најдобро, а глупчето и мачето се вечни непријатели. Нивното спојување и заедничко спиење значи дека условите се толку многу лоши, дека времето е толку многу студено, што заборавиле на меѓусебното непријателство. Во рускиот јазик не наидовме на еквивалентна фразема.

Од фраземите што означуваат ситуација би го издвоиле *мачка во вреќа* во македонскиот јазик и *кот в мешке, покупать кота в мешке* кои се користат за означување нешто невидено, непознато, на кое не му се знае квалитетот. За оваа фразема постојат два можни извори: првиот е легендата за Тил Ојленшпигел (Till Eulenspiegel) од 16. век кој на крзнарот му продал мачка во вреќа од зајачка кожа, а другиот е обичај од 18. век кога прасињата на пазар ги носеле затворени во вреќа, па измамниците често во вреќа ставале мачки и ги лажеле купувачите (VASUNG 2009: 8).

Особено интересна е фраземата *првите мачиња се фрлаат во вода* која во македонскиот јазик се користи со значење 'не треба човек да се плаши од првите неуспеси'. Мотивацијата за оваа фразема неточно се поврзува со тоа дека мачките ги раѓаат своите први мачиња кога се премлади и не можат да се грижат за нив или со тоа дека првите мачиња се раѓаат со некакви деформитети. Имајќи предвид дека не постојат потврди за овие мислења, се смета дека овој израз може да потекнува од некаков заборавен обред, а дека предрасудите во врска со првите мачиња настанале подоцна во обид да се објасни изреката чија изворна мотивација веќе била заборавена (БАШИЌ 2010: 69). Поконкретно,

појавата на оваа фразема може да се објасни со обредот за плодност во кој првите младенчиња на кулните животни се жртвувале за обезбедување плодност во иднина (БАШИЌ 2010: 80-81).

Заклучок

Овој приказ на фраземи со компонента *мачка* / *мачор* во македонскиот и во рускиот јазик покажа дека исклучителното значење и присутноста на мачката во животот на човекот довело до бројни асоцијации поврзани со неа.

Според сликата што ја стекнуваме со анализата на ексцерпираниот материјал може да се согласиме со мислењето на Ладан дека во фразеологијата доаѓаат до израз некои од основните карактеристики на мачките, како на пример еластичното и подвижно тело. Како знак за нејзина интелигенција се јавува итрината бидејќи своите решенија мачката ги носи прилично обмислено. Ова стои во основата на споредбите со итри, мудри и вешти луѓе или со луѓе со големо искуство. Поради нејзината издржливост и вешта снаодливост се смета дека мачката има девет животи. Исто така, се смета дека мачките може да предвидат некои ситуации или временски прилики (LADAN 2006: 393-408). Овие карактеристики на мачките поради својата универзалност се среќаваат во голем број јазици и го имаат истото значење. Така, и во нашиот случај кај овие фраземи лесно наоѓаме соодветна единица во другиот јазик, а честопати станува збор за целосен еквивалент. Но, покрај овие заеднички црти можеме да издвоиме и одредени пунктови каде соодветен превод ќе треба да се бара надвор од оваа група зоонимни фраземи. Така, во македонскиот јазик мачката се користи за означување привлечна личност, додека во рускиот јазик таквата асоцијација не е регистрирана. Исто така, во македонскиот јазик до израз доаѓаат некои пагански обичаи и верувања отсликани преку *првите мачиња се фрлаат во вода* кои во рускиот фразеолошки материјал не ги сретнавме. Од својата страна, пак, во рускиот јазик мачката се користи за доловување на сликата на вљубен човек, за означување количина и други значења кои отсутствуваат во македонскиот материјал.

Ова е уште една потврда дека фраземите се јавуваат како носители на важна етнокултурна информација, дека даваат морално-естетска оценка на појавите, го отсликуваат животот, традициите, обичаите и духот на еден народ.

Литература

- АЛЁШИН, ЗИНОВЬЕВА 2019 = АЛЁШИН А.С., ЗИНОВЬЕВА Е.И. Стереотипное представление о коте и кошке сквозь призму компаративных фразеологизмов русского и шведского языков // Вестник РУДН. Серия: Теория языка. Семиотика. Семантика. 2019. №2. <https://cyberleninka.ru/article/n/stereotipnoe-predstavlenie-o-kote-i-koshke-skvoz-prizmu-komparativnyh-frazeologizmov-russkogo-i-shvedskogo-yazykov> (дата обращения: 28.04.2023).
- БАШИЋ 2010 = БАШИЋ И. Зашто се први мачићи у воду бацају?: иконичност лексема мачка и кот I. // Гласник Етнографског института САНУ бр. LVIII, св. 1 (2010). 392–408.
- ВЕЛЈАНОВСКА, МИРЧЕВСКА-БОШЕВА 2021 = ВЕЛЈАНОВСКА К., МИРЧЕВСКА-БОШЕВА Б. Имињата во македонската фразеологија. Скопје, 2021.
- ГОЛУБЕНКО 2016 = ГОЛУБЕНКО О.М. Фразеологизмы с компонентом кот/katė в русской и литовской языковых картинах мира // Вестник Балтийского федерального университета им. И. Канта. Серия: Филология, педагогика, психология. 2016. №2. <https://cyberleninka.ru/article/n/frazeologizmy-s-komponentom-kot-kat-v-russkoy-i-litovskoy-yazykovyh-kartinah-mira> (дата обращения: 24.04.2023).
- ГУРА 2019 = ГУРА А.В. Символика кошки в славянской народной традиции // Славянский альманах. 2019. №1-2. <https://cyberleninka.ru/article/n/simvolika-koshki-v-slavyanskoy-narodnoy-traditsii> (дата обращения: 28.04.2023). DOI: [10.31168/2073-5731.2019.1-2.5.01](https://doi.org/10.31168/2073-5731.2019.1-2.5.01)
- КИРШОВА 2000 = КИРШОВА М. Прилог проучавању фразеологизма (Руско-српске паралеле) // Научно састанак слависта у Вукове дане, 30/1, Београд: Међународни славистички центар, 2000. 149–157.
- НОВОКМЕТ 2016 = НОВОКМЕТ С. Семантичка анализа лексема које означавају животиње у савременом српском језику. Докторска дисертација. Београд: Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2016. <https://nardus.mpn.gov.rs/bitstream/handle/123456789/6693/Disertacija4763.pdf?sequence=6&isAllowed=y> (9.09.2020).
- ТОМОСКА 2015 = ТОМОСКА М. Фразеолошке изрази со компонента зооним во македонскиот јазик. магистерска дисертација. Скопје, 2019.
- ТРЕСИДЕР 2001 = ТРЕСИДЕР Џ. Речник на симболи, Скопје, 2001.
- УТЮПИНА 2010 = УТЮПИНА О.В. Зверь, который гуляет сам по себе: кошка в культуре народов мира. Омск, 2010.
- ЌЕВЕЧЕШ 2010 = KÖVECSÉS Z. Metaphor. A practical introduction. New York: Oxford university press, 2010.
- LADAN 2006 = LADAN, T. Etymologicon. Zagreb, 2006.
- VASUNG 2009 = VASUNG, A. Frazemi sa sastavnicama pas i mačka u bugarskom i hrvatskom jeziku (semantička analiza) // Philological Studies 2009 (<http://philologicalstudies.org/dokumenti/2009/vol2/3/39.pdf>).
- VIDOVIĆ BOLT 2011 = VIDOVIĆ BOLT I. Životinjski svijet u hrvatskoj i poljskoj frazeologiji. Zagreb, 2011.

Phrasemes with a component *cat* in Macedonian and Russian languages.

This paper aim is to analyse the phrasemes in the Macedonian and Russian

languages that contain the zoonymic component cat. The exceptional importance and presence of the cat in human life has led to numerous associations related to it, as well as numerous phrasemes. The purpose of this paper is to perceive the associations represented in the phrasemes, as well as to perceive the differences and similarities in this segment of the phraseological fund of the two languages.

Keywords: phraseme, cat, Macedonian language, Russian language